سرمقاله

واسطه های آنلاین و اطلاعات نامتقارن در بازار گردشگری

ادامه از صفحه ۱

... در واقع جریان اطلاعات می تواند عامل اصلی ثبات و کارایی بازارها باشد اما زمانی که این اطلاعات متقارن نیست و یا اطلاعات ناقص وجود دارد، به گونه ای که ارائه دهندگان خدمات مانند خدمات اقامت از ویژگی ها و ارزش واقعی آن خدمت مطلع هستند اما دریافت کنندگان خدمت از آن بی خبرند، مساله متفاوت است.

آکرلوف، نظریه‌پرداز اطلاعات نامتقارن، در پنج دهه قبل نشان داد که در چنین شرایطی و با وجود اطلاعات نامتقارن و اطلاعات ناقص، ناکارایی در بازار رخ می دهد و به نوعی «کالای بد»، «کالای خوب» را از بازار خارج می‌سازد.

ناآگاهی مصرف کننده از «اطلاعات کامل» محصول عرضه شده و ناتوانی او در ارزیابی کیفیت و ارزش واقعی کالاها یا خدمات، در نهایت به فروپاشی بازار خواهد انجامید. این ویژگی در بازار خدمات گردشگری که از عدم تقارن به مراتب بیشتری از بازارهای کالایی برخوردار است، اهمیت بیشتری دارد.

گردشگری مدت‌هاست که به عنوان بازاری با اطلاعات نامتقارن شناخته می‌شود. اطلاعاتی که ارائه‌دهندگان خدمات قبل از شروع یک سفر در اختیار خریداران (گردشگران) قرار می‌دهند؛ تنها بخشی از کیفیت ویژگی های بسته مورد نظر گردشگران (خریداران) را در بر می گیرد. البته ظهور اینترنت و گسترش جریان اطلاعات از طریق آن نشان داده که با ارائه فرصت های بیشتری که برای جمع‌آوری جزئیات اطلاعاتی بیشتر درباره مقاصد و ارائه دهندگان خدمات گردشگری فراهم می آورد این عدم تقارن را می تواند تاحدی کاهش دهد اما در عمل می توان مشاهده کرد که «عدم تقارن اطلاعات» در این صنعت کاهش چندانی نداشته باشد.

کاهش نیافتن عدم تقارن اطلاعات می تواند تا حدی به دلیل حضور واسطه های آنلاین جدیدی باشد که جایگزین آژانس های مسافرتی شده اند. البته وجود اینترنت و شبکه جهانی وب فرصت‌هایی برای افزایش تعداد افرادی که اطلاعات سفر خود را به اشتراک می گذارند، امکان مشورت، مقایسه و ارزیابی تجارب مختلف در بستر اینترنت را فراهم می آورد اما با این وجود هنوز اطلاعات نامتقارن در بازار وجود خواهد داشت و فروشندگان نسبت به خریداران از کیفیت و قیمت واقعی کالا با خدمت آگاه‌ترند.

خریداران مطلع می توانند در بلندمدت بازار را دستخوش تغییر قرار دهند اما شناسایی خریداران با اطلاع کار دشواری است زیرا دانش آن‌ها کاملا خصوصی است و به صورت متمرکز منتشر نمی‌شود. در واقع امکان افشای اجباری اطلاعات از سوی آن‌ها وجود ندارد. در بازار کالاهای دست دوم یا بنجل (بازار لمون) سیگنال دهی (اجبار فروشنده به ارزش گذاری محصول متناسب با کیفیت واقعی و ارائه اطلاعات از کیفیت واقعی محصول خود)، غربالگری (پیدا کردن اطلاعات نادرست و فیلتر کردن آن‌ها) یا حمایت های قانونی (ارائه تضمین هایی برای نشان دادن صحت اطلاعات منتشره) از جمله اقداماتی است که انجام می شود.

خدمات ارائه شده در بازار گردشگری نیز با تمرکز بر شناسایی خریداران مطلع، کسب آگاهی آن ها از کیفیت و قیمت خدمات دریافتی و نشر و بررسی این اطلاعات می تواند تا حد زیادی به تقارن اطلاعات در این بازار کمک کند. در کشور ایران با وجود اینکه خود شرکت های ارائه‌دهنده خدمات عملا بزرگترین سایت های اینترنتی، وبلاگ ها و صفحات فضای مجازی برای ارائه اطلاعات خدمات گردشگری را در اختیار دارند، عملا باعث شده که واسطه های آنلاین نیز بازاری مشابه بازار فیزیکی ایجاد کنند. البته هنوز جا برای توسعه خدمات بخش خصوصی و صفحات مجازی شخصی وجود دارد. لذا به نظر می رسد عدم تقارن اطلاعات در بازار گردشگری ایران به مراتب کمتر از کشورهای توسعه یافته باشد که از قوانین سخت‌گیرانه تری در انتشار اطلاعات برخوردارند و بازارهای انحصاری در فضای غیرفیزیکی در آن کشورها گسترده‌تر است.

زمانی که عدم تقارن اطلاعاتی برای گردشگران (در بازار لمون) وجود دارد، بازار به سمت مقاصد با کیفیت پایین منقبض می‌شود؛ در حالی که اگر سطح اطلاعات گردشگران در مورد مقاصد بیشتر از اطلاعات ارائه‌دهندگان خدمات در آن مقاصد باشد، وضعیت بر عکس خواهد بود. تفاوت در سطوح اطلاعات به طور قابل توجهی بر اندازه بازار و همچنین بر جهت عدم تقارن موجود در آن بازار تاثیر می گذارد. تا زمانی که تفاوت در سطوح اطلاعات منفی باشد (گردشگران اطلاعات کمتری از مقصد داشته باشند)، تعداد گردشگران نسبتا ثابت خواهد ماند و زمانی که این تفاوت در سطوح اطلاعات شروع به افزایش کند، گردشگران به سمت کسب اطلاعات بیشتر حرکت می کنند؛ لذا پراکندگی کاهش یافته و این اثر تقویت می شود. در نتیجه، عدم تقارن اطلاعات منفی (گردشگران کم‌آگاه)، پیشنهادات خرید را به سمت پیشنهادات با کیفیت پایین‌تر حرکت می دهد که در بلندمدت خطر حذف تمام ارائه دهندگان خدمات با کیفیت بالا» را به دنبال دارد. در این فضا نقش رسانه و قوانینی که هم فرصتی را برای انتشار اطلاعات خصوصی فراهم سازد و هم مانعی برای نشر اطلاعات نادرست باشد، ضروری است.

مدیریت واسطه های آنلاین و بازاریابی از آن طریق یکی از اقدامات مهمی است که بایستی در صنعت گردشگری کشور به صورت جدی مورد توجه قرار گیرد تا بازار گردشگری موجود نه تنها به عقب نرود بلکه به مرور زمان به کیفیت خدمات ارائه شده در آن افزوده گردد. لذا بایستی از نوپا بودن این واسطه ها و خلا بازاری در این حوزه استفاده بیشتری کرد و نهادهای متولی توسعه گردشگری در سطوح ملی و محلی نسبت به تقویت نشر اطلاعات شخصی و جلوگیری از قبضه بازارهای آنلاین توسط آژانس های بزرگ مسافرتی اقدام کنند.

با این حرکت می توان انتظار داشت که عدم تقارن اطلاعات در بازار گردشگری کشور رو به کاهش گذاشته و خدمات گردشگری با کیفیت تری نیز ارائه گردد.

جواد براتی
عضو هیات علمی پژوهشکده گردشگری جهاد دانشگاهی
Alborz.payam@gmail.com

در دهمین نشست کمیته اضطرار آلودگی هوا مطرح شد:

اعمال ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها تا جمعه

دبیر کارگروه کاهش آلودگی هوای استان البرز گفت: با توجه به اعلام هواشناسی استان مبنی بر پایداری هوا و افزایش غلظت آلاینده ها تا روز ۱۰ دی، ماه، ممنوعیت ها و محدودیت های موقت مکانی، زمانی و نوعی تا پایان شرایط اضطرار به تمام دستگاه های عضو کارگروه ابلاغ شد.

به گزارش پیام آشنا، فردین حکیمی افزود: در پی برگزاری دهمین نشست کمیته اضطرار آلودگی هوا و آیین نامه اجرایی ماده سه قانون هوای پاک، مقرر شد تا از تردد وسایل حمل و نقل عمومی که آلایندگی قابل رؤیت دارند (مینی بوس، اتوبوس، ون، تاکسی) از محل توقفگاهها (مانند توقفگاه‌های شبانه اتوبوس‌های شرکت واحد) و پایانه‌های حمل و نقل برون شهری جلوگیری شود.

وی گفت: گشت انتظامی، گشت اتوبوسرانی و تاکسیرانی، مؤسسات تاکسی‌سرویس، خودروهای فوریت‌های پزشکی و پزشکان، جابازان و بیماران خاص، خودروهای امداد (آتش‌نشانی، امداد آب، برق، گاز، پست و مخابرات) و خودروهای حمل زباله شهرداری‌ها از محدودیت‌های اعمال‌شده مستثنا هستند.

وی گفت: همچنین باخودروهای دودزا و فاقد برچسب معاینه فنی اعم از شخصی یا دولتی و موتور سیکلت و تشدید نظارت بر مراکز معاینه فنی توسط پلیس راهور پلیس تشدید برخورد قانونی می شود.

مدیرکل حفاظت محیط زیست استان البرز ادامه داد: جلوگیری از انجام تمام فعالیت‌های عمرانی که موجب تشدید آلودگی هوا می‌شود، مانند سلخ توسازهای شهری، راهسازی و پروژه‌های عمرانی شهرداری، ممنوعیت استفاده از سوخت مایع در نصتایع مجاور کلاشهرکرج وتأمین سوخت گاز موردنیاز برای واحدهای متصل به شبکه گازرسانی که فعالیت آنها در این شرایط ضروری است از دیگر مصوبات این کمیته می باشد.

وی موافقت با مرخصی افرادی که دارای مشکلات تنفسی و قلبی هستند و همچنین مرخصی اولیای کودکانی که به مهدکودک می روند و همچنین ممنوعیت استفاده از نفت کوره توسط ۲۳ واحد صنعتی اعلام شده از سوی شرکت پخش فرآورده های نفتی در شرایط اضطرار از جمله کارگاه های ریخته گری صنفی را از دیگر مصوبات این کارگروه برشمرد

حکیمی نظارت ویژه سازمان نظام مهندسی بر توقف فعالیت های عمرانی در شرایط اضطرار، تطبیق ساعات کار حمل و نقل همگانی با ساعات کار اداری و مراکز آموزشی تعیین شده و به‌کارگیری حداکثر توان ناوگان حمل و نقل همگانی در جابه‌جایی مسافر، اطلاع‌رسانی برای خودداری از فعالیت‌های ورزشی (اعم از انفرادی، همگانی و باشگاهی) در محیطهای باز و جلوگیری ازسوزاندن شاخ وبرگ درختان و بقایای محصولات کشاورزی و باغی از دیگر مصوبات دهمین کمیته اضطرار کارگروه کاهش آلودگی هوای استان البرز است.

سخنگوی قرارگاه مقابله با کرونا:

میزان رعایت پروتکل های بهداشتی در البرز رضایت‌بخش نیست

سخنگوی قرارگاه مقابله با کرونا استان البرز با بیان اینکه میزان رعایت پروتکل های بهداشتی در استان رضایتبخش نیست ، اعلام کرد که اصناف الزام ملزم به رعایت پرتکل های بهداشتی و ارائه کارت واکسیناسیون کرونا شده اند.

به گزارش پیام آشنا، دکترمهرداد بابایی گفت: هرچند اکنون وضعیت کرونایی استان البرز پایدار است اما بیم آن می رود که «اومیکرون » در وضعیت عدم پایبندی به رعایت پروتکل هابار دیگر سبب طغیان کرونا در این استان شود.

وی گفت : میزان رعایت پروتکل های بهداشتی بابایی با بیان اینکه این روزها استقبال مردم البرز برای دریافت دز سوم واکسن کرونا بالا است، افزود: روزانه بیش از ۲۰ هزار نفر دز سوم واکسن کرونا را در این استان دریافت می کنند.

وی گفت: در این هفته بخشی از محدودیت های هوشمند در استان البرز آغاز شده که شامل محدودیت برای اصناف است که باید کارت های واکسیناسیون را در دید عموم قرار دهند.

بابایی گفت: برای اعمال محدودیت های بیشتر به تصمیم گیری ستاد ملی مقابله با کرونا نیاز داریم.

دریافت دز سوم مراجعه کنند.

بابایی با بیان اینکه این روزها استقبال مردم البرز برای دریافت دز سوم واکسن کرونا بالا است، افزود: روزانه بیش از ۲۰ هزار نفر دز سوم واکسن کرونا را در این استان دریافت می کنند.

وی گفت: در این هفته بخشی از محدودیت های هوشمند در استان البرز آغاز شده که شامل محدودیت برای اصناف است که باید کارت های واکسیناسیون را در دید عموم قرار دهند.

بابایی گفت: برای اعمال محدودیت های بیشتر به تصمیم گیری ستاد ملی مقابله با کرونا نیاز داریم.

مهرور خبر داد:

اجرای طرح عرضه کالا از کارخانه تا خانه در ساوجبلاغ

فرماندار ساوجبلاغ اعلام کرد که طرح عرضه کالا «از کارخانه تا خانه» با هدف کوتاه کردن دست واسطه ها و حمایت از تولیدکنندگان و مصرف کنندگان در این شهرستان به اجرا در می آید.

به گزارش پیام آشنا، مهدی مهرور با اشاره به نشست مشترک با صاحبان صنایع ساوجبلاغ گفت: عرضه مستقیم کالا از جمله اقداماتی است که می‌تواند مشکل معیشت مردم را برطرف و سفره‌ها را پررنگ و بزرگتر نماید.

وی با اشاره به استقرار تعداد زیادی واحد تولیدی و صنعتی در شهرستان ساوجبلاغ گفت: بر اساس برنامه ریزی ، اقلام مختلف کالایی از خانگی تا مواد غذایی به صورت مستقیم در اختیار مردم قرار می گیرد.

فرماندار ساوجبلاغ با اشاره به وجود باغات و اراضی کشاورزی در این شهرستان افزود: تلاش ها براین است تا در فصل برداشت میوه ، محصولات این مزارع و باغ ها به طور مستقیم عرضه شود.

وی گفت: ظرفیت ساوجبلاغ در تولید گردو، توت و آلو بسیار مطلوب است و در سال های گذشته با تاسیس ده ها تعاونی این امکان برای بسته بندی و فراوری این محصولات در روستاهای ولیان، برغان، سیبستان و امثال آن فراهم شده است.

مهرور افزود: بیش از ۱۰۰ هکتار گلخانه سبزی ، صیفی و تولید بزرگترین مرکز خارج از فصل توت فرنگی از دیگر ظرفیت های شهرستان ساوجبلاغ است.

فرماندار ساوجبلاغ با اشاره به وجود یک هزار و ۱۰۰ واحد تولیدی و صنعتی، ۲ واحد کشتارگاه طیور و ۵۶ واحد مرغی تخمگذار در این شهرستان افزود: ما می توانیم با مدیریت صحیح از این ظرفیت به درستی استفاده کنیم و تمام محصولات لبنی و پروتئینی را در قالب مرکز عرضه مستقیم کالا در اختیار مردم قرار دهیم.

مهرور تاکید کرد که ادارات صنعت ، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی با راه اندازی مراکز عرضه مستقیم کالا در حاشیه آزاد راه کرج - قزوین زمینه عرضه کالای ارزان را برای مردم فراهم کنند.

امیر عبداللهیان خبر داد:

آغاز مذاکرات حول سند جدید و مشترک

وزیر امور خارجه با بیان اینکه ما سند مشترک و قابل قبولی را روی میز مذاکره کنندگان داریم، گفت: ما سند ژوئن ۲۰۲۱ را کنار گذاشتیم و به یک سند جدید و مشترک رسیدیم.

به گزارش پیام آشنا، حسین امیرعبداللهیان وزیر امور خارجه کشورمان دیروز در حاشیه برگزاری پنجمین کنفرانس تاریخ روابط خارجی ایران در جمع خبرنگاران گفت: در ذیل سامانه میخک در مورد سفر اتباع ایرانی به جمهوری اسلامی ایران، خدمات کنسولی ارائه می‌شود.

وی ادامه داد: یک محیطی را فراهم کردیم که از روز چهارشنبه بارگذاری می‌شود و همه ایرانیان مقیم خارج از کشور می‌توانند بدون استثنا در این سامانه اطلاعات اولیه خودشان را وارد کنند و ما پس از استعلام از قوه قضاییه و دستگاه‌های ذیربط امنیتی به آنها پاسخ می‌دهیم که شما می‌توانید به ایران بدون هیچ مشکلی سفر کنید و خارج شوید.

وزیر امور خارجه کشورمان تصریح کرد: البته در مدت اقامت آنان در ایران، تمامی قوانین و مقررات را باید طبق توضیحاتی که در همان سایت میخک در خصوص قوانین جمهوری اسلامی ایران تدوین شده است را رعایت کنند.

وی همچنین افزود: اولین وظیفه خودمان را در دولت سیزدهم ارائه تسهیلات روان و آسان به ایرانیان خارج از کشور می‌دانیم. امیرعبداللهیان اضافه کرد: مثلا در همین چهار ماه در جریان سفر به نیویورک و چند کشور دیگر متوجه شدیم، یکی از مشکلات ایرانیان این است که کارت ملی برای فرزندانشان که به سن ۱۵ سال رسیده‌اند با تاخیر صادر شده و برای خیلی از آن‌ها نیز صادر نشده است و آنها برای باز کردن حساب بانکی و کارهای اداری فرزندانی که به سن قانونی نرسیده‌اند، مشکلاتی را دارند. وی ادامه داد: تسهیل امور کنسولی ایرانیان را وظیفه اول خودمان می‌دانیم و فکر می‌کنیم که با تسهیل این امور و روان‌تر شدن رفت و آمد ایرانیان به کشور، ایرانیان مقیم خارج که علاقمند به سرمایه‌گذاری در سرزمین مادری و زادگاه خود هستند، از این فرصت بهره‌مند شوند.

وزیر امور خارجه کشورمان افزود: در دولت نیز قوانین سرمایه‌گذاری در داخل کشور برای خارجی‌ها و تسهیلاتی که برای ایرانیان مقیم خارج از کشور وجود دارد، بازنگری می‌شود.

امیرعبداللهیان همچنین در خصوص مذاکرات کشورمان در وین نیز گفت: از امروز دور جدید مذاکراتمان در وین شروع می‌شود. از جمله موضوعاتی که در دستور کار ما است بحث تضمین و راستی آزمایی است.

وی ادامه داد: فکر می کنم امروز ما یک سند مشترک و قابل قبولی را روی میز مذاکره کنندگان داریم و ما آن‌ها را اسناد ۱ دسامبر و ۱۵ دسامبر می‌خوانیم که هم در موضوع هسته‌ای و هم در موضوع تحریم‌ها است؛ یعنی سند ژوئن ۲۰۲۱ را کنار گذاشتیم و به یک سند جدید و مشترک رسیدیم.

وزیر امور خارجه کشورمان تصریح کرد: از امروز مذاکرات ما حول آن سند مشترک شروع می‌شود و از جمله موضوعات در دستور کار مذاکرات جاری، بحث تضمین و راستی آزمایی است.

وی ادامه داد: برای ما مهم ترین مسئله این است که بایستی در دیل این واژه‌ها و این موضوعات به نقطه‌ای برسیم که اولا نفت ایران به آسانی و بدون هیچ منعی فروخته شود و پول آن نفت به صورت ارزی به حساب‌های بانکی ایران وارد شود و هم بتوانیم از همه‌ی مزایای اقتصادی که در برجام پیش‌بینی شده است، استفاده کنیم.

وزیر امور خارجه کشورمان همچنین در پاسخ به این سوال که آیا زمان دور بعدی مذاکرات ایران و عربستان مشخص شده است یا نه، گفت: هنوز تاریخ این دور از مذاکرات مشخص نشده است.

دستگیری اعضای باند خانوادگی سارقان منزل در کرج

رئیس پلیس آگاهی البرز از دستگیری اعضای باند خانوادگی سارقان، که با شیوه تخریب قفل اقدام به ۲۵ فقره سرقت منزل در سطح شهرستان کرج کرده بودند، خبر داد.

به گزارش پیام آشنا، سرهنگ محمد نادربیگی گفت: درپی وقوع چندین فقره سرقت منزل در نقاط مختلف شهر کرج شناسایی و دستگیری متهمان در دستورکار پایگاه دوم پلیس آگاهی قرار گرفت.

وی افزود: بررسی های اولیه حاکی از این بود که سارقان در یک گروه سه نفره ابتدا خانه های خالی از سکنه را در مناطق کم تردد شناسایی کرده و در یک فرصت کوتاه با تخریب قفل وارد منازل می شوند و اقدام به سرقت لوازم با ارزش می کنند.

وی خاطرنشان کرد: کارآگاهان با انجام اقدامات پلیسی ردپای یکی از سارقان سابقه دار که دارای سوابق متعدد سرقت در استان های مختلف است را شناسایی و با یافتن مخفیگاه او در یکی از استان های همجوار، در عملیاتی غافلگیرانه نامبرده و ۲ نفر از اعضای خانواده اش را که در سرقت ها همدست او بودند دستگیر کردند. نادربیگی بابیان اینکه سردسته این باند سرقت با اقرار وثیقه از زندان آزاد شده و دوباره اقدام به تشکیل باند سرقت کرده است، گفت: در تحقیقات مشترک کارآگاهان پایگاه دوم و اداره عملیات ویژه استان البرز متهمان به ۲۵ فقره سرقت منزل در نقاط مختلف شهر کرج اعتراف کردند.

وی افزود: سارقان دستگیر شده پس از تکمیل پرونده با صدور قرار مناسب روانه زندان شدند.

خبر

رئیس قوه قضاییه:

حین بازرسی منزل متهم نباید برای خانواده او دلهره ایجاد شود

رئیس قوه قضاییه با بیان اینکه در مواردی که نیاز به بازرسی از منزل یا محل کار فرد متهم نیست نباید این اقدام صورت گیرد، گفت: چنانچه ضرورت ایجاب بر بازرسی می کند باید در انجام امر نهایت دقت صورت گیرد و نباید در حین بازرسی از منزل یا محل کار فرد متهم برای اعضای خانواده یا همکاران او دلهره ایجاد شود.

به گزارش پیام آشنا، دومین نشست مشترک شورای عالی قوه قضاییه و شورای عالی قضایی استانها در دوره تحول و تعالی به صورت ویدیو کنفرانسی دیروز ششم بر گزار شد.

محسنی اژه‌ای این نشست شورای عالی قوه قضاییه با شورای قضایی استان‌ها با تاکید بر این که باید از انجام هر آن چه که موجبات زحمت دردسر مردم را فراهم می‌آورد به جد پرهیز و اجتناب کرد به ذکر مصادیقی در این رابطه پرداخت و از رؤسای کل دادگستری ها و دادستان ها خواست برای مواردی نظیر بازداشت متهمین، دستبند یا پابند زدن به آن‌ها هنگام دستگیری، بازرسی از منازل یا محل کار متهمین تدابیری بیندیشند که در عین رعایت کامل جوانب قانونی، کمترین آسیب و لطمه‌ای به حیثیت متهمین و خانواده آنها وارد نشود.

رئیس قوه قضاییه در ادامه بر ضرورت اعمال دقت کافی در بازرسی از منزل یا محل کار متهمین اشاره کرد و گفت: در مواردی که نیاز به بازرسی از منزل یا محل کار فرد متهم نیست نباید این اقدام صورت گیرد و چنانچه ضرورت ایجاب بر بازرسی می کند باید در انجام این امر نهایت دقت صورت گیرد و نباید در حین بازرسی از منزل یا محل کار فرد متهم برای اعضای خانواده یا همکاران او دلهره ایجاد شود و با وسایلی از محل بازرسی ضبط شود که ضرورتی به ضبط آن‌ها نیست و چنانچه این وسایل ضبط می‌شود پس از رفع نیازهای تحقیقاتی به سرعت به فرد باز گردانده شود.

یادداشت

راهکارهایی برای اجرای موفق الگوی اسلامی -ایرانی پیشرفت

روال عادی ساختار کشور برای اجرای اسناد و برنامه‌های توسعه ای نگاهی از بالا به پایین است، روالی که از قبل از انقلاب تا کنون ادامه دارد. در این روال دولت محور، تصدی بلامنازع «دولت همه چیز دان» مبنای همه امور نیاز سنجی، اولویت بندی، برنامه ریزی، اجرا و نظارت قرار دارد. این نوع دولت‌محوری و تمرکز در برنامه ریزی توسعه، حرکت با پایی خسته و فرسوده است که امکان پیشرفت و موفقیت در رسیدن به مقصد ندارد. در کنار این پا، پای دیگری لازم است که بتواند حرکتی متناسب و راحت بسوی مقصد را امکان پذیر کند، و تلاش موفقی را رقم بزند. متأسفانه، مردم و جامعه تا کنون در هیچ برنامه پنج‌سالهای -چه قبل و چه بعد انقلاب- بطور جدی دخالت نداشته‌اند نه در نیازسنجی، نه در تعیین اولویت‌ها، نه در برنامه ریزی، و نه در اجرا و نه در نظارت بر آن.

اما سوال مهم این است که چگونه می‌توان این پا و پا قدرت مردم را به نظام برنامه‌ریزی کشور افزود؟ برای پاسخ به این سؤال لازم است به رابطه دولت و ملت توجه شود. برای پاسخ به این سؤال لازم است به رابطه دولت و ملت توجه شود. در رابطه دولت و ملت، ملت در حالت افراد پراکنده و بی سازمان نمی توانند در روند امور دولت موثر باشند. چرا که دولت یک فرد نیست که فردی در مقابل فردی قرار گرفته باشد. دولت یک سازمان قدرتمند و بزرگ، و مجهز به انواع قدرت است. که یک فرد یا افراد پراکنده قدرت مقابله و حتی گفت‌وگو با آن را ندارند.

«مردم» تنها در یک صورت می‌توانند با «دولت» تعامل و کنش متقابل موثر و معنی داری داشته باشند، و آن زمانی است مردم سازمان یافته و متشکل باشند. بنابراین، مردم تنها در صورتی می توانند در اجرای سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت یا هر برنامه توسعه ای دیگر رسالت معناداری ایفا کنند که سازمان یابند.

این سازمان‌یابی می‌تواند به دو صورت سیاسی (در قالب تشکیل احزاب و گروه‌های سیاسی) و یا مدنی (در قالب سازمان‌های صنفی و مدنی در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و محلی) عملی شود.

برای سازمان یابی مردم و آمادگی آنها برای این دو نوع مشارکت سیاسی و مدنی باید زمینه سازی کرد، و شرایط لازم را آماده کرد. یکی از این شرایط لازم برای تشکل‌یابی و مشارکت معنی دار، باز کردن فضای جامعه و تشویق مردم برای مشارکت سیاسی و اجتماعی است. جامعه ایران باید از حالت توده‌ای غیر سازمان‌یافته به شکل جامعه مدنی سازمان‌یافته تغییر یابد تا بتواند به طور جدی در اجرای الگو مشارکت کند. باید برای انتقال جامعه از وضعیت فعلی توده‌ای به وضعیت سازمان‌یافته مدنی زمینه‌سازی شود. سؤال مهمی که مطرح می‌شود این است که چه باید کرد؟ چگونه باید برای بسیج مردم به منظور اجرای الگو بسترسازی کرد؟

به نظر می‌رسد مشکل اصلی جامعه ایران، «فرهنگ سیاسی» حاکم بر دولت‌مردان و سیاست‌مداران آن است. در حالی که مردم ایران مشارکت جو بوده و خواهان مشارکت سیاسی و اجتماعی‌اند نخبگان سیاسی حاکم به آنان اعتماد نداشته و آنان را از سازمان یابی و مشارکت معنادار منع می‌کنند. به عبارت دیگر، در فرهنگ سیاسی دولت‌مردان ما، مردم ایران رشد سیاسی-اجتماعی لازم را ندارند که بتوان به آنها اعتماد کرد. نتیجه نهایی این فرهنگ سیاسی، تداوم دولت محوری، کاهش اعتماد سیاسی و سرمایه اجتماعی جامعه است، که اکنون کشور دچار آن است. بنابراین، فرهنگ سیاسی دولت‌مردان باید تغییر یابد. البته تغییر فرهنگ سیاسی نخبگان حاکم و یا چرخش دولت‌مردان در ساختار فعلی نظام سیاسی، کار آسانی نیست و نیاز به زمان دارد، خاصه اینکه نظام چرخش نخبگان کشور، ناکارآمد و معیوب است و جلوی چرخش نخبگان را بر اساس شایسته‌سالاری گرفته است، و نیاز به اصلاحات اساسی دارد.

علاوه بر این، ضروری است فضای غیر امنیتی مناسبی برای بسیج مردمی در سازمان‌های مدنی ایجاد شود. متعاقباً باید اجازه مشارکت به سازمان‌های مردمی در نیازسنجی، اولویت بندی، برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت داده شود. در عین حال که نظارت بر عملکرد سازمان‌های مردم‌نهاد نیز ضروری است که باید با سازوکارهای مناسب غیر امنیتی انجام پذیرد، تا در مسیر اهداف مشخص شده حرکت کند. از طرف دیگر، ورود سازمان‌یافته نخبگان علمی و دانشگاهی از طریق تشکل‌های دانشگاهی به نظام اولویت بندی، برنامه‌ریزی و نظارت بر اجرای سند، و پاسخگو نمودن مسئولان اجرایی به آنها ضرورت حیاتی دارد.

ضرورت اساسی دیگر تأسیس دستگاه ارزیابی علمی مستقل و مقتدری است که نظارت و مطالعه همه جانبه روی فرایند برنامه های توسعه ای داشته و مستقل از دولت مجری برنامه ها، برای شاخص‌سازی، ارزیابی میزان تحقق اهداف، پایش میزان موفقیت برنامه‌ها، و احیانا شناخت بموقع انحراف از مسیر تحقق اهداف اقدام کند، تا با پایش دائمی فرایند برنامه ریزی و اجرای برنامه ها و ارائه توصیه‌های لازم و به‌موقع، سبب موفقیت بیشتر برنامه‌های اجرای سند باشد.

محمدحسین پناهی
Alborz.payam@gmail.com